

Jacek Twaróg OFM¹
jurek@fibertel.com.ar
Uniwersytet Kard. Stefana Wyszyńskiego
Warszawa

Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja w Martin Coronado

Polish Army Museum

Under the Name of Por. Dr. Antoni Sołowiej in Martin Coronado

Cytowanie: Twaróg J., 2023, *Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja w Martin Coronado*, Nurt SVD, t. 153, nr 1, s. 333-345.

Streszczenie

Niniejszy artykuł opisuje Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja, jakie znajduje się w budynku Polskiej Szkoły Sobotniej im. Tysiąclecia Chrztu Polski w Martin Coronado, prowincji Buenos Aires w Argentynie. Autor artykułu przedstawia postać założyciela Muzeum oraz kilku wybranych polskich bohaterów – weteranów II wojny światowej. Zostały opisane eksponaty znajdujące się w oświetlonych gablotach w czterech salach muzeum. Muzeum jest miejscem pamięci o polskich żołnierzach, którzy brali czynny udział w II wojnie światowej; upamiętnia również konflikt zbrojny pomiędzy Argentyną i Wielką Brytanią, jaki miał miejsce na wyspach Malwinach w 1982 roku, w którym wzięli udział również żołnierze argentyńscy pochodzenia polskiego. Muzeum Wojska Polskiego w Martin Coronado jest jedynym muzeum wojska polskiego w Ameryce Południowej promującym polskie dziedzictwo historyczno-kulturowe w Argentynie.

Słowa kluczowe: muzeum, Wojsko Polskie, weterani, Antoni Sołowiej, Martin Coronado, Maciaszkowo, Buenos Aires, II wojna światowa, eksponaty.

¹Ur. 1967 w Nowym Targu, święcenia kapłańskie w Zakonie oo. Bernardynów 1993 r. w Kalwarii Zebrzydowskiej. Duszpasterz Polonijny w Argentynie od 1996 r., rektor Polskiej Misji Katolickiej w Argentynie w latach 2007-2022, kapelan ZHP, sekretarz Związku Piłsudczyków RP w Argentynie, dyrektor Muzeum Wojska Polskiego w Buenos Aires.

Abstract

This article describes the Antoni Sołowiej Museum of the Polish Army which is located in the building of the Polish Saturday School under the name of *Millennium of the Baptism of Poland* in Martin Coronado, Buenos Aires Province, Argentina. The author of the article presents the founder of the Museum and a few selected Polish heroes-veterans of World War II. The exhibits that are in illuminated display cases in four rooms of the museum are described. The museum is a place of remembrance of Polish soldiers who took an active part in World War II, as well as commemorates the armed conflict between Argentina and Great Britain that took place on the Falklands Islands in 1982, in which Argentinian soldiers of Polish origin also took part. The Museum of the Polish Army in Martin Coronado is the only Museum of the Polish Army in South America promoting Polish historical and cultural heritage in Argentina.

Keywords: museum, Polish Army, veterans, Antoni Sołowiej, Martin Coronado, Maciaszkowo, Buenos Aires, World War II, exhibits.

Wstęp

Zadaniem muzeów jest gromadzenie, przechowywanie, naukowe opracowywanie i udostępnianie posiadanych eksponatów. Zadania te zostały wyszczególnione przez Międzynarodową Radę Muzeów, która wypracowała swoją definicję muzeum, wskazując, że chodzi o instytucję *non-profit*, „o trwałym charakterze, służącą społeczeństwu i jego rozwojowi, otwartą dla publiczności, która to instytucja gromadzi, konserwuje, prowadzi badania, udostępnia i wystawia materialne i niematerialne dziedzictwo ludzkości i jego środowiska w celu edukacji, nauki i rozrywki” (Kaczmarek, 2018, s. 47). Kolejną cechą charakterystyczną współczesnych muzeów jest umiejętność komunikowania się (wchodzenia w interakcję) z potencjalnymi odbiorcami, aby uniknąć statycznej ekspozycji eksponatów.

Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja w Martin Coronado jest jedyną polską placówką o charakterze historyczno-wojskowym na terenie Argentyny. Muzeum od samego początku swego istnienia (1968) znajduje się w budynku Polskiej Szkoły Sobotniej im. Tysiąclecia Chrztu Polski na terenie Polskiego Ośrodka Katolickiego oo. franciszkanów (bernardynów) w Martin Coronado. Mieści się w czterech odnowionych salach. Misją Muzeum jest gromadzenie, konserwacja przechowywanie eksponatów polskich żołnierzy – weteranów II wojny światowej. Zwiedzający mogą tu zobaczyć mundury, medale polskich bohaterów, wyposażenie

i liczne przedmioty osobiste należące do weteranów, którzy brali udział w wyzwoleniu Europy Zachodniej, Włoch i Polski. W Muzeum znajdują się również pamiątki – eksponaty żołnierzy argentyńskich pochodzenia polskiego, którzy brali czynny udział w konflikcie zbrojnym na wyspach Malwinach (Falklandach) z Brytyjczykami (wojna ta trwała od 2.04 do 14.06.1982 roku).

Muzeum w Martin Coronado dokumentuje, upamiętnia oraz służy pomocą w nauczaniu historii młodych pokoleń. Zadaniem Muzeum jest również upamiętnianie polskich bohaterów i wydarzeń związanych z II wojną światową (1939-45). Do czynności wynikających z odpowiedzialności za utrzymywanie powierzonych dóbr we właściwym stanie fizycznym należy organizacja i nadzór nad przechowywaniem muzealiów (Steinborn, 2021, s. 30).

Muzeum Wojska Polskiego w Martin Coronado w roku 2017 podpisało umowę o współpracy z Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. W najbliższym czasie Muzeum w Martin Coronado podpisze porozumienie o współpracy z Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku oraz z Muzeum Wojska Polskiego im. gen. Sikorskiego w Londynie.

Zasłużony porucznik doktor Antoni Sołowiej

Pomysłodawcą idei powstania Muzeum był porucznik doktor Antoni Sołowiej oraz żołnierze – kombatanci II Korpusu gen. W. Andersa, którzy podjęli działania zmierzające do stworzenia pierwszego w Argentynie Muzeum Wojska Polskiego.

Przedstawiając historię i działalność Muzeum Wojska Polskiego w Martin Coronado (Zybert i Maruszak, 2018, s. 7) w prowincji Buenos Aires w Argentynie, niezbędne jest przybliżenie sylwetki samego por. dr. Antoniego Sołowieja, którego imię nosi Muzeum. Antoni Sołowiej urodził się 1 marca 1908 roku w Wilnie (Herkulan-Wróbel, 1999, s. 196). W latach 1932-33 odbył służbę w Szkole Podchorążych Piechoty. Następnie pracował jako nauczyciel w szkole powszechnej. W roku 1939 został powołany do służby wojskowej. Wstąpił do II Korpusu Wojska Polskiego (II KWP) pod dowództwem generała Władysława Andersa, z którym odbył kampanię na Bliskim Wschodzie, a następnie poprzez Iran, Irak, Liban, Palestynę i Egipt przybył do Włoch. W maju 1944 roku przydzielono II KWP odcinek frontu u stóp wzgórze Monte Cassino, gdzie w czasie działań zbrojnych Sołowiej został ciężko ranny. Za czyny bohaterskie por. Sołowiej został odznaczony trzykrotnym

Krzyżem Walecznych, Krzyżem Monte Cassino (nr-15495) oraz innymi odznaczeniami polskimi i zagranicznymi. Po wojnie ukończył Wydział Humanistyczny na Uniwersytecie w Rzymie, uzyskując doktorat w 1948 roku (Więckowski, 1991, s. 131).

Do Argentyny Sołowiej przybył w końcu 1948 roku. Był wieloletnim prezesem Polskiego Towarzystwa Katolickiego w Martin Coronado. Pełnił także obowiązki wiceprzewodniczącego Patronatu Polskiego Domu Spokojnej Starości im. Jana Pawła II w Martin Coronado (Więckowski, 1991, s. 131). Od roku 1962 istnieje przy Polskim Ośrodku Katolickim w Martin Coronado Polska Szkoła Sobotnia im. Tysiąclecia Chrztu Polski (Twaróg, 2018, s. 2). Do pracy w polskiej szkole zgłosili się doświadczeni nauczyciele posiadający kwalifikacje jeszcze sprzed wojny, między innymi dr Antoni Sołowiej. To właśnie on był inicjatorem gromadzenia zachowanych pamiątek wojskowych oraz organizatorem Muzeum Wojska Polskiego w Martin Coronado, które inaugurował i poświęcił kard. Władysław Rubin dnia 13 października 1968 roku (Rawa-Jasiński, 1968, s. 3).

Dla uhonorowania dokonań dr. A. Sołowieja, nazwano Muzeum jego imieniem. Pełna nazwa Muzeum obecnie brzmi: „Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja” (Gęśla, 2022, s. 94). Antoni Sołowiej w Argentynie wraz z żoną prowadził aptekę w El Palomar, nieopodal Martin Coronado. Przez szereg lat był przewodniczącym Skarbu Narodowego w Argentynie. Za swoje zasługi został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski Polonia Restituta. Por. A. Sołowiej zwrócił się z apelem do żyjących uczestników walka o wolność z lat II wojny światowej, ale także do rodzin nieżyjących już kombatantów, o przekazanie Muzeum posiadanych przez nich pamiątek po swoich przodkach. A. Sołowiej zmarł 12 lipca 1984 roku („Głos Polski” – „La Voz de Polonia”, nr 30, Buenos Aires, s. 10). Został pochowany 13 lipca 1984 roku na cmentarzu w Pablo Podesta (jedna z dzielnic Buenos Aires).

Weterani i bohaterowie wojenni

Po II wojnie światowej, w latach 1947-48 przyjechało do Argentyny ok. 20 tysięcy polskich żołnierzy (weteranów), w tym kilku generałów, kilkudziesięciu pułkowników i wielu podoficerów. Byli to żołnierze głównie II KWP dowodzonego przez generała Władysława Andersa (Popielarczyk-Pałęga, 2011, s. 328). Po przybyciu na argentyńską ziemię trzymali się razem i wspierali. Wszyscy polscy kombatanci

przyjeżdżający do Argentyny po zakończeniu II wojny światowej szukali natychmiast pracy, aby się utrzymać i rozpocząć nowe życie. Polacy mieszkający w Argentynie pomagali im w znalezieniu zatrudnienia i mieszkania.

Poza postacią inicjatora Muzeum A. Sołowieja warto wspomnieć również o siedmiu innych polskich bohaterach wybranych spośród licznych, których historie znajdują się w Muzeum. Są nimi generał Jerzy Zawisza, porucznik Jan Gilowski, kapitan pilot Antoni Żebrowski, kapitan pilot Marek Jan Czerwiński, pułkownik Władysław Dąbrowski, porucznik Franciszek Ślusarz i Luis Enrique Raczkowski.

Gen. Wojska Polskiego Jerzy Aleksander Zawisza (1895-1995) był uczestnikiem I i II wojny światowej. Przyjechał do Argentyny w 1949 roku. Był Prezesem Polskiej Macierzy Szkolnej oraz wieloletnim prezesem Związku Polaków w Argentynie.

Por. Jan Gilowski (1904-1991), żołnierz II Korpusu WP, przybył do Argentyny w 1949 roku. Artysta malarz upamiętniający losy polskich żołnierzy II wojny światowej na akwarelach (94) oraz 22 obrazach namalowanych na płótnach z namiotów żołnierskich, które znajdują się w Muzeum WP w Martin Coronado (Zybert i Maruszak, 2018, s. 142, 165).

Kpt. pilot Antoni Żebrowski (1924-2019), pilot Dywizjonu Myśliwskiego 307 – Nocnych „Lwowskich Puchaczy”, który został odznaczony licznymi medalami: wojskowymi oraz państwowymi – polskimi i brytyjskimi.

Kpt. pilot Marek Jan Czerwiński (ur. 1948), pochodzenia polskiego kapitan pilot argentyńskich sił powietrznych i weteran wojny o Wyspy Malwiny (1982), który obecnie mieszka w Miramar (Prowincja Buenos Aires).

Płk. Władysław Dąbrowski (1920-2020), żołnierz II Korpusu WP, który przybył do Argentyny w 1947 roku. Podczas walk o Monte Cassino pełnił funkcję radiotelegrafisty.

Por. Franciszek Ślusarz (1924-2020), żołnierz II Korpusu WP, uczestnik bitwy pod Monte Cassino, wieloletni Prezes Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Argentynie.

Luis Enrique Raczkowski (ur. 1943), pochodzenia polskiego oficer argentyńskiej Marynarki Wojennej, weteran wojny z 1982 roku – konfliktu z Wielką Brytanią o Wyspy Malwiny. Odznaczony licznymi medalami wojskowymi oraz państwowymi, polskimi i argentyńskimi. Mieszka w Azara (Prowincja Misiones).

Według Inwentarza Muzeum (z marca 2023 r.) w pomieszczeniach znajduje się 1023 eksponatów, które należały do 54 polskich żołnierzy - weteranów II wojny światowej. To żołnierze II KWP, jednostek wchodzących w jej skład: 3. Dywizji Strzelców Karpackich, 5. Kresowej Dywizji Piechoty czy 2. Warszawskiej Dywizji Pancерnej. Na ścianach muzeum umieszczone są mapy o tematyce wojennej. Są one donacją Konsula Honorowego RP Enrique Koprowskiego z Comodoro Rivadavia. Byli żołnierze polscy przekazali do Muzeum uratowane przedmioty osobistego użytku z obozów w Rosji i w Niemczech, takie jak: ornaty, książeczki modlitewne, lekarstwa z apteczki wojennej, łyżki, menażki, garnuszki, szklanki i wiele innych (Herkulan-Wróbel, 1999, s. 223).

Sala	Odnaczenia	Mundury	Asortymenty wojskowe - liturgiczne	Mapy, dokumenty, książki, gazety	Obrazy, zdjęcia	Flagi	Broń
Sala I	191	7	60	60	53	1	-
Sala II	146	13	205	58	45	1	-
Sala III	1	9	62	21	37	-	11
Sala IV	-	-	23	1	18	-	-

Tabela 1. Inwentaryzacja artefaktów muzealnych (<https://maciaszkowo.bernardyni.pl/inwentarz-muzeum-wojska-polskiego-im-por-dr-antoniego-solowieja-w-martin-coronado-buenos-aires-argentina-11-marca-2023>).

Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Solowieja w Martin Coronado swoim istnieniem wspomina tajemnicę okrutnego zła II wojny światowej oraz udział żołnierzy polskiego pochodzenia w wojnie na Wyspach Malwinach (1982). Wspomina tajemnicę ofiar, ale także i świętych – między innymi polskiego męczennika II wojny światowej, Świętego Ojca Maksymiliana Marii Kolbe – franciszkanina z obozu Auschwitz-Birkenau. Bardzo cennym eksponatem, prezentowanym w pierwszej sali Muzeum, jest oryginalna biało-czerwona polska flaga z Powstania Warszawskiego z 1944 roku, będąca własnością harcerskiej drużyny żeńskiej im. Batalionu „Zośka” w Martin Coronado.

W Muzeum są także pamiątki po założycielach klasztoru, kościoła i polskiej szkoły w Martin Coronado, ojcach: Justynianie Maciaszku i Andrzeju Smoleniu. To właśnie od nazwiska jednego z nich – Justyniana Maciaszka, Polski Ośrodek Katolicki oo. franciszkanów w Martin Coronado nazywany jest potocznie przez Polaków mieszkających w Argentynie – Maciaszkowem.

Dzięki pozytywnemu rozpatrzeniu przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej przedstawionego za pośrednictwem Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” projektu, w 2017 roku przeprowadzono remont Muzeum. Po kapitalnym remoncie ekspozycja w nowej przestrzeni (4 sale) została uroczystie otwarta 17 grudnia 2017 roku. W chwili obecnej jest to jedno z największych i najbogatszych, jeśli chodzi o zbiory, polskich muzeów wojskowych w Ameryce Południowej.

Jak stwierdzili po odwiedzeniu Muzeum badacze historii, Elżbieta Barbara Zybert i Elżbieta Maruszak: „Odnowienie Muzeum pozwoliło w profesjonalny sposób zabezpieczyć i sklasyfikować znajdujące się w nim eksponaty, szeroko otworzyło drzwi dla rodaków i wszystkich zainteresowanych historią XX wieku. Niewątpliwie poprzez siłę oddziaływania autentycznych przedmiotów, które eksponuje, stanowi cenny punkt odniesienia, a być może i uzupełnienia dziejów II wojny światowej” (Zybert i Maruszak, 2018, s. 9).

Opis ekspozycji

Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja znajduje się w czterech salach budynku Polskiej Szkoły Sobotniej im. Tysiąclecia Chrztu Polski w Martin Coronado.

Zwiedzający po przekroczeniu progu pierwszej sali Muzeum dostrzec mogą wyeksponowane flagi dwóch państw – Polski i Argentyny oraz oszklone i podświetlone gabloty z eksponatami. W centrum sali znajduje się gablota, w której umieszczona została flaga polska z Powstania Warszawskiego (1944). Na ścianach wiszą mapy (plansze) opisane w językach polskim i hiszpańskim. Są one donacją Konsula Honorowego RP Enrique Juana Koprowskiego z Comodoro Rivadavia. Mapy przedstawiają przemieszczanie się wojskowych sił zbrojnych w Polsce i na świecie w czasie II wojny światowej (1939-1945). W sali znajduje się też kilka mundurów, których polscy weterani używali w czasie wojny i na emigracji w Argentynie, a także gabloty z pamiątkami 24 żołnierzy znad Wisły, między innymi: Antoniego Sołowieja – inicjatora Muzeum, Jerzego Zawiszy, Antoniego Żebrowskiego, Władysława Dąbrowskiego czy Franciszka Ślusarza. Wśród eksponatów, takich jak rogatywki, berety, czapki, w gablotach można zobaczyć też odznaczenia polskich bohaterów: krzyże, medale, dokumenty osobiste i legitymacje.

W drugiej sali Muzeum można zobaczyć relikwie św. Maksymiliana Marii Kolbe, polskiego franciszkanina – męczennika obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau. W sali tej znajdują się też książeczki do modlitwy należące do żołnierzy polskich, kilkanaście mundurów oraz duża liczba krzyży, medali i odznaczeń należących do weteranów II wojny światowej, wyeksponowanych w oświetlonych gablotach. Na ścianach obok licznych map znajdują się cztery obrazy namalowane w czasie wojny przez polskiego żołnierza por. Jana Gilowskiego.

W trzeciej sali Muzeum znajdują się eksponaty żołnierzy polskich – weteranów II wojny światowej, jak również eksponaty i pamiątki żołnierzy argentyńskich polskiego pochodzenia, którzy w liczbie 100 brali czynny udział w konflikcie zbrojnym (wojnie) z Wielką Brytanią na wyspach Malwinach (Falklandach) w 1982 roku. Szczególną uwagę przyciągają mundury żołnierzy polskich, między innymi: gen. Jerzego Zawiszy, kap. pilota Marka Czerwińskiego czy oficera marynarki wojennej Luisa Raczkowskiego. Dla najmłodszych zwiedzających atrakcją stanowi 45 miniatur samolotów bojowych oraz katapulta pilota samolotu myśliwskiego. Uwagę zwiedzającego zwraca rdzeń pocisku z okrętu wojennego „Gen. Belgrano”, który został przekazany do muzeum przez weteranów wojny na Malwinach z miasta Concordia.

Czwarta sala Muzeum to galeria 22 obrazów polskiego malarza i żołnierza por. Jana Gilowskiego. Karpaczczyki na obrazach J. Gilowskiego to bezcenne dzieła o tematyce II wojny światowej malowane na płótnach z namiotów żołnierskich podczas pobytu II Korpusu w Persji i innych państwach świata, dlatego też Muzeum poświęca tym obrazom szczególną uwagę. W listopadzie 2018 roku została przeprowadzona konserwacja zabytkowych obrazów przez profesjonalnych konserwatorów: Dariusza Subocza – dyrektora Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa w Grębocinie oraz jego syna – Adama Subocza. Cennym zabytkiem jest obraz Matki Boskiej Częstochowskiej – Królowej Polski. Jan Gilowski, malując bezcenne dziś obrazy, dokumentował niezapomniane chwile zmagania żołnierzy z własnymi słabościami, tęsknotą za bliskimi, walki z wrogiem, np. przy obronie twierdzy Tobruk (1941) czy pod Monte Cassino (1944). Ukazywał warunki wojennego życia, prace przy umocnieniach, rozminowywaniu terenu czy codzienne życie ludności cywilnej.

W czwartej sali wyeksponowane są również namalowane symbole polskich batalionów sił powietrznych w liczbie 16. W rogu umieszczono dużą skrzynię metalową (walizkę) polskiego żołnierza Władysława Sempolińskiego, 2 łóżka polowe i śpiwór.

Funkcjonowanie Muzeum

Muzeum WP w Martin Coronado jest chętnie odwiedzane zarówno przez rodaków z Polski (w tym oficjalne delegacje rządowe RP, hierarchów kościelnych i władze zakonne), jak i mieszkańców Argentyny. Te unikatowe pamiątki pielęgnują polskość, pamięć o polskich żołnierzach i stanowią ogromny wkład w upowszechnianie polskiego dziedzictwa kulturowego i uchronienie go od zapomnienia.

Muzeum jest doskonałym rzecznikiem działań na rzecz polskiego dziedzictwa kulturowego poza granicami Polski, ale także wzbogaca światową spuściznę kulturową. Muzeum, dokumentując, popularyzując i promując historię Polski, przyczynia się do edukowania i krystalizowania nowoczesnej wrażliwości patriotycznej, do pobudzania postaw twórczych i kształtowania obywateli świadomych swej tradycji i otwartych na świat. Jest odwiedzane zarówno przez dorosłych, jak i młodzież i dzieci. Najważniejsza ze względu na misję muzeum jest współpraca ze szkołami. Dobrze jest pamiętać, że od stopnia wykształcenia dzisiejszych uczniów, od ich znajomości problemów kultury i historii, zależy ich przyszłość w obszarze wiedzy kulturalnej. Współpraca z młodzieżą jest szczególnie ważnym elementem muzealnej pracy i musi być odpowiedzialnie pielęgnowana (Steinborn, 2021, s. 172).

Rocznie odwiedza Muzeum około tysiąca osób, po wcześniejszym telefonicznym zgłoszeniu wizyty (Adres Muzeum dla zwiedzających:

Muzeum Wojska Polskiego im. por. dra. Antoniego Sołowieja.

Calle Juan Pablo II 2360,

1682 MARTIN CORONADO,

Pcia. Buenos Aires, Argentyna;

Tel. +54 11 48420589,

Tel./WhatsApp +54 91151807702).

Muzeum nie posiada żadnego instytucjonalnego finansowania. Drobnym wsparciem są dobrowolne ofiary pozostawiane przez niektórych zwiedzających.

W czwartej sali znajduje się Pamiątkowa Księga Muzeum, w której zwiedzający mają możliwość złożenia wpisu. Wśród wielkiej liczby wpisów przeczytać można słowa: „Bóg zapłać za wszystko, co Ojcowie robią dla zachowania polskiego dziedzictwa. Z wielkim wzruszeniem odwiedziłem Muzeum Wojska Polskiego w Maciaszkowie” (Zbigniew Ciosek, zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP – 28 lipca 2022).

W innym miejscu: „Zostawiamy serce w tym miejscu, w którym są ślady Tych, co oddali życie za Ojczyznę. Cześć Ich pamięci! Wielki szacunek dla Ojców – stróży tego miejsca” (Elżbieta Barbara Zybert, Elżbieta Maruszak, Uniwersytet Warszawski – 10 stycznia 2018 roku). „Telewizja Polonia dziękuje za możliwość odwiedzenia tak niesamowitego miejsca. Zostawiamy tu kawałek naszego serca, a rodaków w kraju będziemy informować o jedynym Muzeum Wojska Polskiego w Maciaszkowie. Szczęść Boże!” (Adrianna Borowicz: TV Polonia 24–18 września 2018 roku).

Dnia 7 sierpnia 2019 roku Aleksandra Piątkowska, ambasador RP w Argentynie, napisała: „Niesamowite wrażenie z wizyty w Muzeum Wojska Polskiego w Maciaszkowie. Jak wspaniale być Polką, jak wspaniale widzieć część mojej Ojczyzny w Argentynie. Z ogromnym wzruszeniem i podziękowaniem”. Natomiast Pani Agnieszka Rymsha, radca ds. politycznych Ambasady RP w Buenos Aires, podkreśliła: „Najbardziej wzrusza zaangażowanie Ojca Twaroga w to Muzeum. Widać, że wkłada całe swoje serce w gromadzenie i ekspozycję eksponatów. Kustosz, Przewodnik, Dyrektor Muzeum Wojska Polskiego z prawdziwym ku temu powołaniem” – 26 lutego 2023 roku.

W tym miejscu należałoby dodać, że 6 marca 2023, o. Olaf Kazimierz Bochnak, rektor Polskiej Misji Katolickiej w Argentynie oraz przełożony Polskiego Ośrodka Katolickiego oo. franciszkanów (bernardynów) w Martin Coronado, powołał o. Jacka Twaroga na dyrektora Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja w Martin Coronado, wystawiając stosowny dokument. Tym samym został usankcjonowany prawnie statut o. Jacka Twaroga, który od wielu już lat pełni opiekę nad Muzeum. Jest on przewodnikiem, będąc równocześnie odpowiedzialny za funkcjonowanie i formę merytoryczną Muzeum.

Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja w Martin Coronado można odwiedzić wirtualnie, oglądając film czy też prezentację zdjęciową, dostępne od roku 2023 w Internecie:

<https://youtube.com/watch?v=EMVRSFyDi78&feature=share>
(VIDEO); <https://youtube.com/watch?v=WNIqfad94iI&feature=share>
re (ZDJĘCIA).

Dostępny jest również kilkunastominutowy film dokumentalny: „Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowieja w Martin Coronado – Buenos Aires – Argentyna”, autorstwa Maurycego Pieńkowskiego z Warszawy (Caritas Polska), dostępny na stronie:
<https://youtube.com/watch?v=p3uCU-6cF2w&feature=share>

Podsumowanie

Wyjątkowe polskie sale pamięci na argentyńskiej ziemi, tworzące Muzeum Wojska Polskiego w Martin Coronado, są miejscem wspomnień o tamtych Bohaterach – Wielkich Polakach, którzy swoją działalnością wpisali się złotymi zgłoskami w walce o niepodległość Rzeczypospolitej.

Patronat honorowy nad Muzeum pełni Związek Piłsudczyków Rzeczypospolitej Polskiej (Oddział Buenos Aires), który powołany został dnia 21 listopada 2020 roku z upoważnienia Prezesa Zarządu Krajowego Związku Piłsudczyków Rzeczypospolitej Polskiej gen. Stanisława Władysława Śliwę. Prezesem Oddziału w Buenos Aires z siedzibą w Polskim Ośrodku Katolickim oo. franciszkanów (bernardynów) w Martin Coronado jest gen. bryg. Alejandro Szejner.

Dyrekcja Muzeum wiele zawdzięcza różnym darczyńcom i sponsorom. Oo. franciszkanie z Martin Coronado przekazują nowe eksponaty należące do polskich weteranów II wojny światowej, które otrzymują od rodzin polskich bohaterów przy okazji wizyty duszpasterskiej (kolędy). Polska Szkoła Sobotnia im. Tysiąclecia Chrztu Polski w Martin Coronado udostępnia sale ekspozycyjne na 1 piętrze budynku. Polska Ambasada RP w Buenos Aires z kolei promuje i wspiera działania Muzeum.

Prawdą jest, że Muzeum przez wiele lat było opuszczone i „niewidzialne”. Przez ostatnie sześć lat bardzo się wzbogaciło o nowe eksponaty i zmieniło swój wystrój. Oczekujemy, że dzięki obecności w sieci instytucji historycznych stanie się w rzeczywistości bezcennym i jedynym muzeum wojska polskiego w Ameryce Południowej. Stróżowie tego miejsca są świadomi powierzonej im misji, jaką jest dbanie o dziedzictwo historyczne upamiętniające II wojnę światową i jej bohaterów oraz uzmysławianie roli przeszłości i pamięci wśród zwiedzających Argentyńczyków oraz kolejnemu pokoleniu Polaków mieszkających na argentyńskiej ziemi.

Muzeum wojska polskiego w Martin Coronado jako promotor polskiego dziedzictwa historyczno-kulturowego w Argentynie oczekuje również, że może stać się partnerem dla podobnych instytucji historycznych w Polsce i na świecie.

SALA I		SALA II		SALA III		SALA IV					
Lp.	Nazwa	Ilość	Lp.	Nazwa	Ilość	Lp.	Nazwa	Ilość			
1	Mundury	7	1	Mundury	11	1	Mundury	9	1	Obrazy	18
2	Części do maski pilotów	2	2	Spodnie	1	2	Ornat	1	2	Symbole batalionów	16
3	Pałojony	40	3	Ornat i stula	1	3	Manipularz	1	3	Księga pamiątkowa (gości)	1
4	Sakwa nabroni	1	4	Paski	3	4	Bursy	4	4	Skrynia metalowa	1
5	Rękawice	2	5	Koszula	1	5	Płaszcz	2	5	Łózko polowe	2
6	Czapki (rogatywki)	4	6	Przybory medyczne	32	6	Kurtka	1	6	Spiwór	1
7	Berety	6	7	Lampka	1	7	Katana	1	7	Części noszy	3
8	Paski	5	8	Papierošnica	2	8	Buty	1		Suma	42
9	Flaga z Powstania Warszawskiego	1	9	Szczoryk	1	9	Menażki	2			
10	Dokumenty osobiste	48	10	Szklanki	2	10	Książki	4			
11	Zdjęcia	53	11	Łózko polowe	1	11	Zdjęcia	37			
12	Mapy	12	12	Menażki	1	12	Mapy	15			
13	Krzyż Armii Krajowej	2	13	Okulary	1	13	Płaszcz	2			
14	Odnaczenia AK	2	14	Książeczki do modlitwy	20	14	Części amunicji	9			
15	Krzyż Virtuti Militari	7	15	Gaety	5	15	Katapultaz samolotu	1			
16	Krzyż Monte Casino	13	16	Dokumenty osobiste	27	16	Kotwica	1			
17	Brytyjskie odznaczenia (okrągłe)	12	17	Zdjęcia	41	17	Części silnika samolotu	1			
18	Brytyjskie odznaczenia (gwiazdy)	7	18	Mapy	6	18	Smigło z samolotu	1			
19	Włoskie odznaczenia (Italy Star)	9	19	Obrazy	4	19	Polonia Restruta	1			
20	Krzyż Na Polu Chwały	5	20	Krzyż Monte Casino	8	20	Rdzeń porośku okrętu „Gen Beigrano”	1			
21	Krzyż Jerolimski	5	21	Brytyjskie odznaczenia	7	21	Pocisk z samolotu (Mirage)	7			
22	Polska swemu obrońcy	12	22	Włoskie odznaczenia (Italy Star)	4	22	Samoloty bojowe (miniatury)	45			
23	RP	34	23	Krzyż Na Polu Chwały	5		Suma	141			
24	Polonia Restruta	4	24	Krzyż Jerolimski	2						
25	Pro Patria	1	25	Polska swemu obrońcy	7						
26	Niesmiertelniki	4	26	RP	3						
27	Pozostałe odznaczenia (metalowe)	92	27	Polonia Restruta	3						
28	Pro Memoria	2	28	Pro Patria	1						
	Suma	372	29	Bygrafy	6						
			30	Niesmiertelniki	6						
			31	Medale z bieżów narciarskich	20						
			32	Pozostałe odznaczenia	74						
			33	Naszyciki	54						
			34	Guziki żołnierskie RP	95						
			35	Flaga polska (+ Jan Stachnik)	1						
			36	Kombinezon pilota wp	1						
			37	Miniaturowy zegarek WP	8						
			38	Skrynie metalowe	2						
			Suma	468							

Powyższe wymienione eksponaty należały do następujących osób:

SALA I		SALA II		SALA III		SALA IV Malarze obrazów:	
Lp.	Imię Nazwisko	Lp.	Imię Nazwisko	Lp.	Imię Nazwisko	Lp.	Imię Nazwisko
1	Arendarz Ryszard (por.)	1	Św. Maksymilian M. Kolbe (relikwie)	1	O. Andrzej Smoleń ofm	1	Giłowski Jan (por.)
2	Bujnowski Jan (st. sierż.)	2	Br. Jerzy Józef Łakomak (kpt.)	2	O. Justynian Maciaszek ofm.	2	Sepełński Władysław (por.)
3	Czerwinski Aleksander (kapral)	3	Balinski Jan	3	Czerwinski Marek (kap. pł.)		
4	Dąbrowski Władysław (ptk.)	4	Butryki Józef	4	Donocik Jan (płut.)		
5	Dogwiałto Izydor (kap. dyp.)	5	Dipace Adela Nicola	5	Kiec Władysław		
6	Fijarczyk Roman (kap.)	6	Dorobek Wanda	6	Kiec Albert		
7	Florowski Aleksander (ptk.)	7	Dorobek Stanisław	7	Nowak Tadeusz		
8	Godzisz Władysław (sierż.)	8	Filipowicz Józef	8	Raczkowski Las Enrique		
9	Gruszecki Stefan (sierż.)	9	Rzepczyński Michał (gen. bryg.)	9	Zawisza Jerzy (gen.)		
10	Jungław-Dogwiałto Krystyna	10	Skarbek - Tuchowski Zdzisław (por.)				
11	Kowalik Wiktor (sierż.)	11	Sulocki Stanisław Leon (szer.)				
12	Leroch Ortel Rudolf Ignacy (ptk.)	12	Siczek Edward (płut.)				
13	Makar Józef (major)	13	Stachnik Jan (Konsul Hon. RP)				
14	Michta Ignacy (chor.)	14	Toczyłowski Włodzisław				
15	Murawski Hieronim	15	Topora				
16	Nowak Antoni (por.)	16	Walerynowicz Wacławska (gen. dyp. pł. ofm.)				
17	Spełniński Władysław (por.)	17	Wiśniowski Hubert (por.)				
18	Spełnińska Danuta (szef. Powst. Warszaw.)	18	Zimac Józef (sierż.)				
19	Sołowiej Antoni (por. dr.)	19	Zychowicz Stefan				
20	Stejner Raimund (sierż.)						
21	Ślusarz Franciszek (por.)						
22	Tyszkowski Władysław						
23	Zawisza Jerzy (gen.)						
24	Zębrowski Antoni (pł. major)						

Tabela 2. Inwentarz Eksponatów Muzeum Wojska Polskiego im. por. dr. Antoniego Sołowiewa w Martin Coronado, w prowincji Buenos Aires w Argentynie (marzec 2023).

Bibliografia

- Gęśla R.K., 2022, *Działalność misyjna i polonijna bernardynów w Argentynie (1957–2018)*, rozprawa doktorska napisana na Wydziale Teologicznym UKSW (Katedra Misjologii), pod kier. o. prof. dr. hab. Jarosława Różańskiego, Warszawa, s. 241.
- Herkulan-Wróbel A., 1999, *Historia duszpasterstwa polskiego w Argentynie w latach 1887–1997*, CESLA, Warszawa, s. 186–204.
- Kaczmarek J., 2018, *Muzeum jako przestrzeń sztuki, pamięci i dialogu. Przypadek Najmniejszego Muzeum Świata*, Pogranicze. Studia Społeczne, t. XXXIV, Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań, s. 45–62.
- Popielarczyk-Pałęga A., 2011, *Tożsamość Polonii argentyńskiej po roku 1945 – próba rekonstrukcji modelu przemian*, w: Szczerbiński M. i Wasilewski K. (red.), *Polski Misjonarz na ziemi argentyńskiej. Studia historyczne i politologiczne. Tom dedykowany Ojcu Antoniemu Herkulanowi Wróblowi OFM*, Gorzów Wlkp., s. 328.
- Rawa-Jasiński A., 1968, *Historyczna Wizyta (XI)*, Kurier Polski. Buenos Aires, nr 589, 12 grudnia, s. 3.
- Sołowiej A., 1984a, *Nekrolog*, Głos Polski (La Voz de Polonia), Buenos Aires, nr 30 (3976), 27 lipca, s. 10.
- Steinborn B., 2021, *Zadania i satysfakcje muzealnika wobec zbioru przedmiotów zabytkowych*, wykłady na Podyplomowym Studium Muzealniczym przy Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1995–2014, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Warszawa, s. 9–185.
- Twaróg J.J., 2018, *Franciszkanie (Bernardyni) strażnicy polskiego dziedzictwa kulturowego w Argentynie*, referat wygłoszony na: II Kongres Latinoamerykański im. Ignacego Domeyki, 40 lat PTSL-Polskie badania w Ameryce Łacińskiej: doświadczenia i perspektywy, Łódź, 15–16 grudnia, s. 1–10.
- Więckowski M., 1991, *Dr Antoni Sołowiej w Argentynie (1948–1984)*, w: Urbański E.S., *Sylwetki polskie w Ameryce Łacińskiej w XIX i XX wieku. Uczni, literaci, artyści, kler i wojskowi*, t. II, Artex Publishing, Inc, The Polish Institute of Arts and Sciences of America, s. 131–132.
- Zybert E.B. i Maruszak E., 2018, *Do Polski idziemy przez cały świat.... Karpaczczyki na obrazach Jana Gilowskiego*, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR, Warszawa, s. 7.